

Kas Te tunnete endümbritsevat loodust? Oskate Te vaadelda küllaldase selgusega seda loodust? Mõistate Te lugeda suurest raamatust „Loodus“?

Tellige omale ajakiri „Loodusevaatleja“, millest leiata seletusi mõnegi küsimuse kohta looduse vaatlemisel!

**Tellige „Loodusevaatleja“ kooliraamatukogudesse!
Tellige „Loodusevaatleja“ rahvaraamatukogudesse!**

Mida püüab „Loodusevaatleja“?

Loodusteaduse õpetamisel koolis on tähtsamaks ülesandeks 1) arendada õpilases oskust õieti vaadelda loodusenähteid ja -esemeid, 2) harjutada õpilasi vaatluste tulemusi väljendama ja kirjeldama sellekohaste täpsate mõistete abil, 3) õpetada neid oma vaatlustel käsitleda katsete ja uurimistega tõestatud looduseadusi ja arenemiskäike. Neid ülesandeid püüab kool taotleda kõigepealt õpetaja selgete ja kindlate seletustega ja asjaliku õpetusega, millele suurel määral on abiks loodusteaduslik koolikirjandus. Samuti püüab kool tutvustada õpilasi loodusteadusliku kirjandusega üldse, et koolist lahkudes õpilane oskab loodusteaduslikkudes küsimustes sammuda iseseisvalt teel, millele aluse pannud kool.

Neid ülesandeid on võimalik vaid siis rahuldavalt täita, kui on kättesaadav loodusteaduslik kirjandus, mille kasutamiseks avaneb võimalus olla alati lähemas seoses loodusteaduste arenemisega ja nende käsitlemisega praegusel tehnika-ajajärgul, samuti ka vaadetega, niihästi uemate kui ka vanematega loodusunähte suhtes. Õppe- raamat seda alati ei võimalda ning kõikide uurimistööde muretsemine huvitaval alal ei ole igal ühel mitte teostav. Need asjaolud õigustavad just ajakirja ilmumise, kus on kaastöölisteks teadlasi mitmelt erialalt, kes käsitlevad lühemalt, aga asjalikult neid küsimusi, milles vajame juhatusi oma ümbruse vaatlemisel, milles puudutatakse aina neid vaateid, mis olemas ühe või teise loodusunähte selgitamisel. Üksik inimene ei suuda olla nii suurel määral kontaktis eriteadustega, kui teadlane, kes on suutnud ühes või teises teaduses tungida sügavamale. Harilik inimene lugejaskonnast peab aga olema teadlik uemate vaadetega ja vooludega, ja siin on eriteadlaste kaasabil toimetatud ajakiri temale suuresti abiks.

„LOODUSEVAATLEJA“ püüab olla just niisuguseks ajakirjaks, kus antakse juhatusi lugejaskonnale oma ümbruse vaatlemisel ja püütakse selgitada neid nähteid, mis esinevad esiteks meie oma ümbruses, s. o. meie kodumaal, teiseks aga ka neid, mis tähelepandavad küll mujal ilmas, kuid võivad meil huvi äratada puhteaduse seisukohalt. Kõiki neid nähteid ja huvitavaid kirjeldusi püütakse käsitleda niisuguse sõnastusega, et see oleks täiesti arusaadav suurele lugejaskonnale. Eriti püüab „LOODUSEVAATLEJA“ oma selgitustes ja kirjeldustes jääda sellele tasemele, millele jäi algkooli lõpetaja koolist välja astudes, et ta omaette teel sammudes loodusunähte vaatlusel saaks tarvilikku juhatusi ja seletust. Uusi mõisteid püütakse alati selgitada sõna ja jooniste abil, kuna hoitakse nende sõnade ja väljenduste eest, mis takistavad arusaamist, samuti ka üleliigsete rahvusvaheliste sõnade tarvitamisest, mis suuremale osale lugejaskonnas rasked aru saada.

Mida toob „Loodusevaatleja“?

„Loodusevaatleja“ toob oma veergudel pikemaid artikleid, mis käsitlevad lühemalt-pikemalt neid küsimusi, mis seotud päevaküsimustega või on ühel või teisel põhjusel tähtsad meie lugejaskonnale. Enamasti on need tulemused vaatlustel kodumaa looduses, illustatud tarvilikkude jooniste ja piltidega; või on need jälle põhjalikumad, aga võimalikult lühikesed kokkuvõtted laiaulatuslistest teaduslikkudest töödest, käsitatud populaarselt ja arusaadavalt. Siin tuuakse ka kirjeldusi kodumaa huvitavamate ja tähtsamate kohtadest, et võimaldada neist paigust aru saada õppereisidel. Tähtsate meeste elulugude toomine kuulub ka siia.

Arvustusi ja referaate tuuakse loodusteadusliku kirjanduse kohta, eriti aga selle osa üle, mis ilmub kodumaal ja ka mujalgi meie kodumaa kohta. Välistama kirjanduse üle tuuakse vaid retsensioone, milles tutvustatakse neis esile toodud uudised, mis väärt on, et meie loodusteaduste-harrastajad neid teaksid.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

6 57023980

Väikestes teadetes tutvustatakse lugejaid nende sündmustega loodus-teaduste ilmas, mis väärivad üldist tähelepanu. Siin püütakse aga eriti tuua teateid aina välismailt, et oleks võimalik olla kontaktis loodusteaduste arenemisega kogu maailmas. Kuid ka kodumaa sündmustel ja nähetel on siin vääriiline koht. Neile teatele täienduseks on tähtsal määral ka kroonika, mis tahab tabada alalist liikumist teaduseilmas.

Vaatlustes tahetakse avaldada vähemaid tulemusi oma ümbruse vaatlustel, kuna püütakse ka tähelepanu juhtida sellele, mis on käesoleval või eelseisvatel nädalatel erilist märkida looduses. Eriti kasutab siin toimetaja oma kauaaegseid vaatlusi maalooduses.

Küsimistes-kostmistes antakse lühemaid seletusi nende nähete üle, mille vaatlemisel tekivad mõnel arusaamatused, küsimärgid. Seletused püütakse saada eriteadlastelt.

Kes on „Loodusevaatleja“ kaastöölised?

Kaastööliseks on „LOODUSEVAATLEJAL“ mitmed ülikooli õppejõud ja koolitegelased, kes oma erialalt kirjutavad kasulikke juhatusi ja nähete seletusi. Nende nimed avalduvad „Loodusevaatlejas“ artiklite all. Kaastööd nähakse iseäranis hea meelega ka laialdaselt õpetajaskonnalt, kus hulk liikmeid tegevd just looduslooo õpetamisel. Nende ümbruses esinevad huvitavad loodusesemed, tähelepanemiseväärt kohad, loomastik, taimestik on neile nii lähedased, et nad ei saa hoiduda nende käsitlemisest. Ja töö saavutusi, vaatluste tulemusi, kirjeldusi mitnesuguste nähete üle avaldatakse heameelega. Toimetus püüab olla töötajatele alati abiks, andes nõu, juhata des kirjandust, määrates taimi, nimetades soovijatele eriteadlasi tarvilisel alal ja sobitades nendega tarbekorral tutvusi, et oleks võimalik nendega pikemalt arutleda ühe või teise küsimuse üle.

Mida annab „Loodusevaatleja“?

„LOODUSEVAATLEJA“ ilmub 6 korda aastas, kolm numbrit kevadsemestril ning kolm numbrit sügissemestril, iga number 32 lehekülge teksti, rikkalikult ilustatud joonistega ja piltidega. Aasta tellijad saavad peale selle hinnata kaasandena vähe-maid brošüüre seeriast „Juhatusi teadusliku töö korraldamisel“, milles antakse meeto-dilisi näpunäiteid teaduslikkude tööde korraldamisel ja koduümbruse kirjeldamisel. 1930. aastal saavad aasta-tellijad G. Vilbergi „Sedelkataloogi“, milles antakse juha-tusi, kuidas korraldada kirjanduse tarvitamist ühe või teise töö koostamisel ja uuri-misel paremate tagajärgedega, kusjuures hoitakse kokku ka tublisti aega.

Pikema aja tellijatele korraldatakse õppereise kodumaa ilusamatesse kohta-desse eriteadlaste juhatusel, kusjuures küllaldase arvu osavõtjate puhul muretsetakse sõiduhinna alandust ja muid soodustusi õppereisil. Õppereisid tehakse peamiselt juunis ja septembris. Aja üle teatatakse „LOODUSEVAATLEJAS“. Soovi korral korraldatakse õppereise ka välismaale.

Palju maksab „Loodusevaatleja“?

„LOODUSEVAATLEJA“ tellimishind on aastas 2 kr. 25 senti, poolaastas 1 kr. 20 senti. Üksiku numbri hind 40 senti. Kõige parem on tellida postiasutiste kaudu, kus ei ole tellijal tarvis maksta eriti postikulusid. Kõik postiasutised võta-vad „Loodusevaatleja“ tellimisi vastu, samuti ka paremad raamatukauplused igal pool. Kõiki numbreid on veel saada, peale esimese, mida alal veel piiratud arvul.

Kus asub „Loodusevaatleja“ toimetus?

Toimetuse ja talituse aadress on: Tartu, Kastani tän. 119. Vastutavaks toimetajaks ja väljaandjaks on loodusteadlane dr. G. Vilberg.

Mis on seni ilmunud „Loodusevaatlejas“?

Et võimaldada paremini ülevaadet „Loodusevaatleja“ sisust, nimetame siin pikemate artiklite autorid ja pealkirjad tähestikulises korras:

Aul (Klein), J., Sõrulastest.

Haberman, H., Märkm ed Kodu-uurimise Toimkonna tegevusest.

„ Vaatlusi magevee loomastikus.

Kant, Edg., Imesuurel koobasmaal.

„ Sven Hedini (1865—1930) sünnipäevaks 19. veebr.

„ Teekond ümber vana-maailma.

Kranig, J. Raadium ja raadioaktiivsus.

Lepiksaar, J., Sagedamaid linnuhääli talvel ja varakevadel.

Luha, A., Saaremaa marmor.

Madude „lausujad“ Idamaal.

Määr, A., Kalade talvitumisest veekogudes ja sellega ühenduses olevad nähted.
 Mühlberg, H., Meie kivialusest loomastikust.
 Ohu, A., Härmatis — põhjamaade talvemaastiku võlvus.
 Orviku, K., Metsküla luidestikus.
 „ Rändpangastest.
 Parts, A., Fridtjof Nansen.
 Peets, H., Kodumaisest pildimaterjali soetamisest ja käsitamisest.
 Sitz, E. Merikotkaist Matsalu lahe ümbruses.
 Viirok, E., Taimestikust paekaldal.
 Vilberg, G., Botaanilise kirjanduse arengust Eesti ülikooli esimesel aastakümnel.
 „ Jõudu tööle!
 „ Läbi Alutaguse rabade.
 „ Seemnete levimine looduses.
 „ Taimede talvitumisest.
 „ Uute taimede levimisvõimalustest kalevivabrikute ümbruses.
 „ Õppereisid kodumaa tundmaõppimiseks.

Nende artiklite kohta tähendab J. Kents „Kasvatuses“ (nr. 6, 1930, lk. 295):
 „Kõik need artiklid on oma sisult ja laadilt säärased, mis peaksid leidma eeskätt algkooli loodusloo ja maateaduse õpetajate tähelepanu. Ka keskkoolide loodusloo ja maateaduse õpetajad ei võiks külmalt ja ükskõikselt mööduda neist artikleist, — siin leidub mõndagi, mis ka nende teadmisi värskendab ja täiendab.“

Peale nende pikemate artiklite on igas numbris veel väikseid teateid, arvustusi ja referaate, botaanilisi märkmeid, küsimisi-kostmisi jne.

Mis kõneldakse „Loodusevaatlejast“ ?

Arvustus on olnud üksmeelselt kiitev „Loodusevaatleja“ kohta. Koolivalitsused on „Loodusevaatleja“ sisu tähele pannes soovitanud „Loodusevaatlejat“ tellida koolide raamatukogudesse. Näit. teatab Viljandimaa haridusosakond ringkirjaliselt 6. mail 1930. a. nr. 68 all: „Seni ilmunud numbrite sisuväärtust silmas pidades juhib haridusosakond õpetajate tähelepanu selle ajakirja peale ja soovib teda tellida koolide raamatukogudesse“. Tartu linna koolivalitsus soovib 28. aprillil 1930. a., nr. 552 all tellida „Loodusevaatlejat“ alg- ja keskkoolide raamatukogudesse. Virumaa haridusosakond soovib 7. mail 1930. a., nr. 1224 all kõigile koolijuhatajaile tellida ajakirja „Loodusevaatleja“ õpetajate raamatukogudele jne.

„Vaba Maa“ nr. 201 (29. aug. 1930) kirjutab „Loodusevaatleja“ kohta muu seas järgmist:

„Nagu selgub, tahab „Loodusevaatleja“ haarata laialist lugejaskonda ning oma toetajate ja kaastöölise ridadesse koondada kõiki, kel on vähegi huvi ja armastust looduse vastu, ning seejuures tsipakenegi töötahet. Igatahes kena ja tänuväär ülesanne! Seda enam veel, et meil praegu ühtegi loodusteaduslikku kuukirja ei ole... Seepärast on meil küllalt põhjust tervitada „Loodusevaatleja“ ilmuma hakkamist ning soovida talle paremat õnne ja pikemat iga, kui see sai osaks kuukirja „Loodusele“.

...Kõik seni ilmunud artiklid on oma sisult ja laadilt sarnased, mis peaksid leidma eeskätt alg- ja keskkoolide loodusloo- ja maateaduse õpetajate tähelepanu. Ei suuda ette kujutada tõsist loodusloo või maateaduse õpetajat, kes mainitud artikleist ükskõikselt ja külmalt võiks mööda minna... Kokkuvõttes võiks rahuldatud tundega konstateerida, et „Loodusevaatleja“ ilmumine on praegusel kujul õigustatud ja vajalik. Eeskätt peaks ta teed leidma kõikide koolide ning loodusloo õpetajate raamatukogudesse. Kasutada saavad seda kuukirja nii õpetajad, kui ka algkoolide vanemate klasside ning keskkoolide õpilased... Selles lootuses uuele kuukirjale igitahes jõudu tööle!

„Eesti Rohuteadlane“ nr. 2, 1930. a. tähendab järgmist:

„Meeldiv välimus ja käepärane formaat jätavad kohe alul hea mulje. Jälgides sisukorda ja kohati õige tiheda kirjaga täidetud lehekülgi, näib, et „Loodusevaatleja“ tahab suuta rahuldada tarvidust populaar-loodusteadusliku ajakirja järele, milline tarvidus meil kindlasti olemas oli. Ajakirja sisu on väga mitmekesine ja huvitav.“

Üksikute inimeste arvamisest „Loodusevaatleja“ kohta avaldame siin vaid paari: „Puudus meil niisugusest ajakirjast oli. Mul on hea meel, et see puudus nüüd kõrvaldatud. Otsin omale muidugi kohe peale ilmumise „Loodusevaatleja“ esimese numbri, et lehe suunaga ligemalt tutvuda. Ei oli see ju kerge võtta. See ei tohi olla liiga eriteadlik, ei tohi aga teatud nivoost allapoole laskuda, ja kesktee leidmine, mis rahuldaks ülemal ja alamal käivaid, ei ole hõlpus asi. Esimeste numbrite järele otsustades näib valik, s. o. suunavalik õnnestunud olevat... Edu tööle, tervist tegijale!

H. Koppel (Tartu Ülikooli prorektor).

„Esimesed numbrid on väga meeldivad. Soovin jõudu sellel tasapinnal jätkata!“
 V. Peet (Tallinna Poegl. humanit.-güm. insp. ja loodusloo õpet.).

Trükitöö.

V. a.

Saatja: „**LOODUSEVAATLEJA**“

Tartu, Kastani tän. 119.